

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Grzegorz Żmij (sprawozdawca)

w sprawie z skargi K. N. oraz B.N.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. I ACa (...)

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 8 czerwca 2021 r.

**1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w [...]. w sprawie o sygn. akt I ACa (...) nastąpiła przewlekłość
postępowania;**

**2. przyznaje skarżącym K.N. oraz B. N. od Skarbu Państwa –
Sądu Apelacyjnego w (...) sumy pieniężne w wysokości po 3 500
(trzy tysiące pięćset) złotych;**

3. oddala skargę w pozostałym zakresie;

**4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...]. na
rzecz skarżących K. N. i B. N. kwoty po 257 (dwieście pięćdziesiąt
siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego;**

**5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w (...) na rzecz skarżących K. N. i B. N. kwoty po 200 (dwieście)
złotych uiszczone tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 25 stycznia 2021 r. (data nadania) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, uzupełnioną pismami z dnia 19 kwietnia 2021 r. oraz 25 maja 2021 r., K. N. oraz B.N., zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wniesli o: (1) stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt: I ACa (...); (2) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżących solidarnie kwoty 10 000 zł; (3) zasądzenie na rzecz skarżących zwrotu kosztów postępowania z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący wskazali, że w dniu 19 marca 2019 r. Sąd Okręgowy w P. w sprawie XII C (...) z powództwa K.N. oraz B.N. przeciwko P. Sp. z o.o. w P. wydał wyrok, w którym zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 143 475,45 zł wraz z odpowiednio wyliczonymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, a całością kosztów sądowych obciążył pozwanego, pozostawiając szczegółowe wyliczenie kosztów referendarzowi sądowemu. Od powyższego wyroku strony wywiodły apelację. Powodowie złożyli swoją w dniu 25 kwietnia 2019 r., a pozwany w dniu 30 kwietnia 2019 r. W dniu 30 lipca 2019 r. powodom dostarczono apelację pozwanego, na którą udzielili repliki w piśmie z dnia 12 sierpnia 2019 r. Pozwany odpowiedział na apelację powodów pismem z dnia 10 grudnia 2019 r. Sprawie nadano sygnaturę I ACa (...), pod którą to została zarejestrowana. Pismem z dnia 10 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) wezwał powodów do usunięcia braków formalnych i złożenia do akt pełnomocnictwa umocowującego do działania w imieniu powodów w postępowaniu apelacyjnym, co uczyniono pismem z dnia 17 grudnia 2019 r. Pismem z dnia 5 marca 2020 r. pozwany wniósł o dopuszczenie dowodu z załączonej ekspertyzy dotyczącej rynku nieruchomości położonych w otoczeniu P. Powodowie, pismem z dnia 18 marca 2020 r. wniesli o pominięcie, względnie oddalenie wniosków dowodowych pozwanego, zawartych w piśmie z dnia 5 marca 2020 r., wskazując, że są one oczywiście spóźnione i jako takie nie zasługują na uwzględnienie. Do dnia dzisiejszego w sprawie nie doszło do żadnych nowych czynności z strony Sądu, a w szczególności nie wyznaczono kolejnego terminu

posiedzenia, pomimo upływu prawie dwóch lat od wniesienia apelacji oraz ponad roku od ostatniego pisma Sądu. W ocenie skarżących w niniejszej sprawie z pewnością doszło do przewlekłości postępowania. Stwierdzić bowiem należy, że pozew skonstruowany był tak, by w przejrzysty sposób przedstawić sprawę, opierając się na załączonych dokumentach. Jednocześnie podkreślenia wymaga to, że od dnia 10 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) nie był w stanie podjąć działań, a w szczególności wyznaczyć terminu posiedzenia.

Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) w odpowiedzi na skargę z dnia 5 marca 2021 r. nie zajął stanowiska w sprawie, jednakże wskazał, iż akta sprawy zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w (...) 2 grudnia 2019 r. wraz z apelacjami obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 19 marca 2019 r., sygn. akt XII C (...) oraz zażaleniem pozwanego na postanowienie z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie wynagrodzenia biegłego. W dniu 10 grudnia 2019 r. pełnomocnik powodów został wezwany do usunięcia braków formalnych, co wykonał pismem z dnia 17 grudnia 2019 r. W dniu 16 grudnia 2019 r. wpłynęła odpowiedź pozwanego na apelację powodów. Z kolei w dniu 12 marca 2020 r. wpłynęło pismo procesowe pozwanego, a w dniu 24 marca 2020 r. pismo procesowe powodów. Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2020 r. zostało rozpoznane wspomniane zażalenie pozwanego. Zarządzeniem z dnia 11 lutego 2021 r. został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej na dzień 27 kwietnia 2021 r.

Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) dalej wyjaśnił, że sprawa nie została skierowana na posiedzenie niejawne w trybie art. 15zzs³ ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 z późn. zm.), ponieważ pozwany we wszystkich sprawach ze swoim udziałem sprzeciwia się rozpoznaniu sprawy bez wyznaczania terminu rozprawy. Jednocześnie należy zauważyć, że nawet rozpoznanie apelacji na posiedzeniu niejawnym nie oznacza, że może to nastąpić bez zachowania kolejności wpływu spraw, a sprawa nie należy do kategorii spraw pilnych.

Jak wskazał uczestnik postępowania rozpoznanie sprawy będącej przedmiotem skargi nastąpiło w normalnym toku podejmowanych czynności

z uwzględnieniem obciążenia sędziów wynikającego z podziału czynności, z uwzględnieniem nieobecności wynikających ze zwolnień i urlopów sędziów oraz z uwzględnieniem istotnego zwiększenia wpływu spraw w ostatnich latach. Napływ spraw w Sądzie Apelacyjnym w (...) jest stale rosnący przy zmniejszonej liczbie sędziów orzekających. Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) zwrócił także uwagę, iż skarżący nie wnosili o przyspieszenie terminu rozprawy. Nadto okolicznością bezpośrednio wpływającą na tempo rozpoznania niniejszej sprawy jest także trwający stan epidemiczny. Okolicznością bezpośrednio wpływającą na możliwości orzekania na rozprawach w okresie od dnia 18 maja 2020 r. jest też likwidacja jednej z sal rozpraw, niespełniającej wymogów bezpieczeństwa w związku z pandemią.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania podlegała częściowemu uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75, ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo

czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

Z analizy akt sprawy wynika, że wraz z apelacjami obu stron oraz zażaleniem pozwanego wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 2 grudnia 2019 r. W dniu 5 grudnia 2019 r. sprawie przydzielono sędziego referenta oraz pozostałych członków składu orzekającego. Pismem z dnia 10 grudnia 2019 r., bez zarządzenia przewodniczącego, wezwano pełnomocnika powodów

do uzupełnienia braków formalnych apelacji poprzez złożenie pełnomocnictwa umocowującego do działania w imieniu powodów w postępowaniu apelacyjnym. Brak ten usunięty został w dniu 19 grudnia 2019 r. Zarządzeniem z dnia 11 lutego 2021 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 27 kwietnia 2021 r., na którym zamknięto rozprawę, zaś ogłoszenie wyroku nastąpiło 29 kwietnia 2021 r.

Dodatkowo Sąd Najwyższy uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy I ACa (...) w Sądzie Apelacyjnym w (...) na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r. do 20 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020, poz. 433), natomiast od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491). Niemniej jednak zdaniem Sądu Najwyższego samo wprowadzenie stanów zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii nie wpływało na sprawność postępowania w sprawie I ACa (...) i podejmowanie przez Sąd Apelacyjny w (...) czynności, zresztą okoliczności takich uczestnik postępowania nie wskazywał.

Słusznie podnosi uczestnik postępowania, a co ma znaczenie dla stwierdzenia, czy w analizowanej sprawie doszło do przewlekłości, iż zgodnie z art. 15zżs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.), w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się,

że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12).

Jakkolwiek sprawa I ACa (...) wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 2 grudnia 2019 r., tak początek biegu beczynności tegoż sądu należy liczyć od dnia uzupełnienia braków formalnych apelacji przez pełnomocnika powodów, co miało miejsce w dniu 19 grudnia 2019 r. Termin rozprawy apelacyjnej został zaś wyznaczony 11 lutego 2021 r. na dzień 27 kwietnia 2021 r. Powyższe ustalenia prowadzą do wniosku, że ww. sprawa skierowana została do rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w (...) dopiero po upływie roku od dnia usunięcia braków formalnych. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony nawet po odjęciu okresu od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r., w związku z czym uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I ACa (...) toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...). Stwierdzenie przewlekłości obok trwającej rok beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy uzasadniał także łączny okres trwania postępowania przed sądem I i II instancji, który rozpoczął się wraz z wniesieniem pozwu w dniu 28 lutego 2014 r. a więc ponad 7 lat temu.

Przechodząc do oceny pozostałej argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczy wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzecniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej

(por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120). Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Ostatecznie Sąd Najwyższy zważył, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana, a zachowanie samej strony nie przyczyniło się do przewlekłości postępowania w sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. I ACa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżących o zasądzenie na ich rzecz solidarnie kwoty 10 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumy pieniężnej w wysokości 3 500 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się od wniesienia pozwu w dniu 28 lutego 2014 r., to za każde z siedmiu zakończonych lat postępowania na rzecz K.N. oraz B. N. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) należało zasądzić kwoty po 3 500 zł.

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania skarżącym pełnej żądanej przez nich kwoty 10 000 zł solidarnie. Po pierwsze w sprawie ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki nie mamy do czynienia z jakimkolwiek rodzajem solidarności. W postępowaniu tym Sąd orzeka o naruszeniu prawa każdego z uczestników postępowania oddzielnie. Ostatecznie nawet przepisy ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, pomimo współuczestnictwa, nie przewidują w takiej sytuacji pobrania jednej opłaty od skargi lecz kilka opłat od każdego ze skarżących. Z tego też względu zasądzenie odpowiedniej kwoty, jak również kosztów sądowych – o czym dalej w treści uzasadnienia, nastąpiło oddzielnie na rzecz każdego

skarżącego. Odnosząc się natomiast do wnioskowanej kwoty Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za przyznaniem skarżącym kwot wyższych, niż orzeczone w sentencji postanowienia. Z resztą skarżący nawet nie wskazali oraz nie uzasadnili dlaczego domagają się kwoty 10 000 zł. Z tych też względów, skarga podlegała oddaleniu w pozostałym zakresie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w punkcie 3.

O kosztach postępowania skargowego w punkcie 4 postanowienia (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł oraz 17 zł tytułem uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.).

O zwrocie opłat od skargi (po 200 złotych), orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania (pkt 5 postanowienia).

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.